

Gaja Kos
Ljubljana

NEKAJ MALEGA O TEM, KAKO PU ABSOLVIRA SLOVENŠČINO IN POSKRBI ZA ZABAVO

Kako resen izziv je lahko besedni humor za prevajalca in kakšen užitek za bralca, v primerih iz *Medveda Puja* in *Hiše na Pujevem oglu*

Knjigi A. A. Milneja *Medved Pu* (1926) in *Hiša na Pujevem oglu* (1928) sta bili v slovenščino prvič prevedeni leta 1957 in leta 1959. Ob kasnejših ponatisih sta bili besedili deležni tudi manjših popravkov oz. sprememb. Pričujoča razprava temelji na zadnjih slovenskih izdajah *Medveda Puja* in *Hiše na Pujevem oglu* iz leta 2007. Primerjalna analiza besednega humorja v izvorniku in prevodu pokaže tudi na razsežnosti Milnove domišljije, kreativnosti in občutka tako za jezik kot za psihologijo in jezikovno kompetenco otrok, prav tako pa tudi na občo vlogo jezika pri oblikovanju likov in zgodbe, in, nenazadnje, na (brez)številne smeri, v katerih mora tipati prevajalec na poti do ustreznih rešitev.

The two books by A. A. Milne – *Winnie-the-Pooh* (1926) and *The House at Pooh Corner* (1928) – were first translated into Slovenian in the years 1957 and 1959, respectively. In later reprints the two texts were also subject to minor corrections and alterations. The present article is based on the last Slovene editions of *Winnie-the-Pooh* and *The House at Pooh Corner* from 2007. Comparative analysis of verbal humour in the original and in the translation also points out dimensions of Milne's imagination, creativity and the feeling for language, psychology and children's language competence; likewise, it discusses the general role of language in delineating characters and plot, and – last but not least – the (in)finite directions a translator is forced to tread while searching for adequate solutions.

1 Uvod

V katerem najprej spoznamo A. A. Milna, potem pa se razprava začne

A. A. Milne je *Medveda Puja* napisal leta 1926, *Hišo na Pujevem oglu* leta 1928, v slovenščino pa sta bili knjigi prvič prevedeni leta 1957 in leta 1959. Do danes sta pri nas obe doživeli številne ponatise (*Medved Pu* osem, *Hiša na Pujevem oglu* štiri) in bili deležni tudi manjših popravkov oz. sprememb s strani prevajalke Majde Stanovnik, ki se ji je v verzni delih pridružil Gregor Strniša in na njeno željo prepesnil Pujeve brundarije.

Prevod torej kljub modifikacijam, ki jih je doživljal ob ponatisih /.../ res nikoli ni 'dokončen'. Vedno ostajajo nianse, za katere se ob ponovnem branju čez nekaj časa zdi, da bi lahko bile bližje izvirniku ali da bi se bolje prilegale slovenščini in njeni sodobni rabi, vedno pa je seveda tudi vprašanje, katere spremembe so izboljšave in katere morda res le poslabšave (Stanovnik 2001: 244).

Pričujoča razprava v obliki primerjalne analize besednega humorja (v prevladujočem proznem delu besedila) v izvirniku in prevodu temelji na zadnjih slovenskih izdajah *Medveda Puja* in *Hiše na Pujevem oglu* iz leta 2007.

Če za marsikaterega avtorja velja, da ga poznamo le po delih, ki jih je napisal za odrasle, medtem ko na literarni opus za mlade kratkomalo pozabimo, velja za angleškega pisatelja Milna ravno obratno. Najbrž so redki tisti, ki ga poznajo kot esejista ali dramatika, medtem ko je njegov medved Pu, navkljub svojim majhnim možganom, zaslovel in postal junak kulturnih, kanonskih knjig mladinske književnosti. Prav tako za marsikaterega avtorja velja, da uspešni knjigi dopiše nadaljevanje, ki svojemu predhodniku potem običajno ne seže niti do gležnjev. Tudi to v primeru Milna ne drži v celoti – že res, da je mojstrskemu *Medvedu Puju* napisal nadaljevanje v obliki *Hiše na Pujevem oglu*, a druga knjiga v ničemer ne zaostaja za prvo. Obe štejeta deset poglavij, ki jih lahko beremo kot samostojne enote, zaokrožene same v sebi, in obe sta kratkomalo imenitni. Dejstvo je, da je Milne ustvaril knjigi za vse(lej), o čemer pričajo stalni ponatise, priredbe in prevodi v številne jezike, celo v latinščino. Če se mlajši bralci z lahkoto vživijo v prigode Puja in njegovih prijateljev ter v red, ki vlada v Stoletni hosti, starejši bralci uživajo ob duhovitih domislicah, humorju, posrečeni karakterizaciji junakov in jezikovni fleksibilnosti oz. invenciji.

Vsekakor se moramo zavedati, da otrok lahko sprejema le tisto v literarnem delu (predvsem predmetni in pojmovni svet ter motivacije literarnih oseb za dejanja), kar je dovolj blizu njegovemu izkustvenemu svetu v določeni starostni stopnji (Zwitter 1998: 70).

Milne se tega vsekakor zaveda, hkrati pa s svojo domiselnostjo, ki se neprestano kaže na vseh ravneh besedila, presega okvir določene starostne stopnje in zmore očarati in pritegniti širok krog bralcev.

Prav humor je tisti, ki prevajalcu prav nič ne olajša dela, bralcu pa nudi neizmeren bralski užitek.

Tudi humor ima v besedilih za mladino posebej pomembno vlogo. Ne le šale, replike, nagajivosti in smešne situacije (te pač prevedemo, prestavimo ali spretno ponaredimo) pač pa tudi skrita ironija, sarkazem pripovedovalca, ki ga odrasli opazimo zavestno, otroci pa tudi začutijo /.../ (Cerar 1998: 7).

Pri Milnu sta izrazita tako humor na ravni jezika kot humor na ravni vsebine, pri čemer lahko eno tudi prehaja v drugo. Humor na ravni vsebine pri njem izhaja predvsem iz značajskih lastnosti živali (ki so očitno človeške – Pu je dobrodušen, Pujsek strahopeten, a hoče to prikrivati, Sivček vedno nezadovoljen in zagrenjen ...) in iz nenavadne logike, pravzaprav nekakšne anti-logike, ki ji je podvrženo življenje in razmišljanje Milnovih junakov. Humor na ravni jezika pa pri Milnu izhaja prav iz poznavanja in upoštevanja jezikovnih (ne)zmožnosti otrok, ki si lahko besede npr. tolmačijo po svoje, jih razumejo narobe ali jih sploh ne razumejo, jih pomotoma maličijo, izumljajo nove itd. S plodnim preigravanjem omenjenih in drugih možnosti in z domišljenim vpenjanjem nastalih besednih premetank, besednih

iger, neologizmov itd. v zgodbo (in, nenazadnje, tudi v izgradnjo likov), Milne v svoja besedila (paradoksalno?) vnaša presežke, s pomočjo katerih utegnejo mladi bralci krepiti in ostriti svoj občutek za jezik oz. za različne možnosti in učinke, ki jih z različno (upo)rabo le-tega lahko dosežajo. Pričujoča analiza želi na primeru *Medveda Puja* in *Hiše na Pujevem oglu* pokazati na nekaj takšnih možnosti in preveriti, kakšne in kako učinkovite rešitve je za izbrane primere besednega humorja našla prevajalka Majda Stanovnik.

2 Primerjalna analiza izvornika in prevoda

V kateri se Pu, Pujsek in ostali srečajo s slovenščino

V nadaljevanju navajam primere besednega humorja (izvirnik/prevodna rešitev/komentar) iz *Medveda Puja* in *Hiše na Pujevem oglu*.

Medved Pu

1. MILNE:

Once upon a time, a very long time ago now, about last Friday, Winnie the Pooh lived in a forest all by himself under the name of Sanders.

(»What does 'under the name' mean?« asked Christopher Robin.

»It means he had the name over the door in gold letters and lived under it.« (.../) (3)

STANOVNIK:

Nekoč pred davnim časom, takole nekako prejšnji petek, je Winnie Pu čisto sam živel v gozdu pod imenom Sanders.

(»Kaj pomeni 'pod imenom'?« je vprašal Christopher Robin.

»To pomeni, da je imel nad vrati z zlatimi črkami napisano ime in da je živel pod njim.« (.../) (11)

Že sam začetek odstavka parodira začetke tradicionalnih pravljic s tem, ko pripovedovalec začenja pripovedovati v njihovi maniri (nekoč pred davnim časom), potem pa v isti sapi omenja zelo nedaven, predvsem pa konkreten čas (prejšnji petek), kar seveda deluje komično (predvsem bralcu s predhodnimi bralskimi izkušnjami). »Live under the name« oz. »živeti pod imenom« običajno pomeni, da hoče biti nekdo znan pod imenom, ki ni njegovo. Milne zvezo »pod imenom« razloži dobesedno, kar deluje smešno (spet predvsem bralcu, ki pozna drugačno rabo omenjene besedne zveze).

2. MILNE:

Next to his house was a piece of broken board which had: »TRESPASSERS W« on it. When Christopher Robin asked the Piglet what it meant, he said it was his grandfathers name (.../ Christopher Robin said you *couldn't* be called Trespassers W, and piglet said yes, you could, because his grandfather was, and it was short for Trespassers Will, which was short for Trespassers William. (32)

STANOVNIK:

Čisto blizu njegove hiše je stal kol s polomljeno desko, na kateri je pisalo: »PREHOD P«. Ko je Christopher Robin vprašal Pujseka, kaj to pomeni, mu je Pujsek povedal, da se je tako pisal njegov ded (.../ Christopher Robin je rekel, da nikomur *ne more* biti ime Prehod P, Pujsek

pa je odgovoril, da prav lahko, saj je bilo tako ime njegovemu dedu, in sicer je to okrajšava za Prehod Prim, to pa je spet okrajšava za Prehod Primož. (38)

Del deske seveda manjka – dejansko je na njej nekoč pisalo »Tresspassers Will be Prosecuted« oz. »Prehod Prepovedan«. Pujsek si edino preostalo črko naslednje besede, W, tolmači kot ostanek imena Will oz. William. Stanovnikova, ki mora izhajati iz črke P, jo nadgradi najprej v Prim in nato v Primož, kar pa se izkaže za manj učinkovito od originala, saj Prim v slovenščini ni ime, medtem ko Will v angleščini je.

3. MILNE:

»Pooh!« cried Piglet. »Do you think it is another Woozle?«
»No,« said Pooh, »because it makes different marks. It is either Two Woozles and one, as it might be, Wizzle, or Two, as it might be, Wizzles and one, if so it is, Woozle /.../« (38)

STANOVNIK:

»Pu!« je zakričal Pujsek. »Misliš, da je tudi to podlasica?«
»Ne,« je odvrnil Pu, »ker pušča drugačne sledove. Ali sta dve podlasici in ena, recimo, nadlasica, ali pa mogoče dve nadlasici in ena, recimo, podlasica /.../« (42)

Milne za domnevno žival uporabi ime, ki le zveni podobno podlasici (ang. weasel), čemur bi Stanovnikova – če bi se hotela dosledno držati izvirnika – morala reči npr. »podlislisa«. Za domnevno drugo žival Milne ime prilagodi s pomočjo zamenjave samoglasnikov in podvojitve soglasnika »z«, pri čemer dobi besedo, ki se dejansko izgovarja kot podlasica. Stanovnikova izhaja iz predpostavke, da Pujsek povpraša po neki obstoječi živali in zato vendarle postavi na prvo mesto »podlasico«. Ime druge živali pa zelo posrečeno dobi tako, da predlog pod, ki se skriva v besedi podlasica, enostavno zamenja za nasprotno pomenski predlog nad in dobi »nadlasico«, ki tudi glede števila črk ustreza besedi »podlasica«.

4. MILNE:

PLES RING IF AN RNSER IS REQIRD
PLEZ CNOKE IF AN RNSR IS NOT REQID
These notices had been written by Christopher Robin, who was the only one in the forest who could spell; for Owl, wise though he was in many ways, able to read and write and spell his own name WOL /.../ (46)

STANOVNIK:

PROSM POZVONTE ČE ČELITE OD GOVOR
PROSM POTRKITE ČE NEČELETE ODOGOVRA
Ti dve navodili je napisal Christopher Robin, ki je bil edini zares pismeni gozdni prebivalec. Sova je bila sicer v mnogih pogledih učena in je znala svoje ime brati, pisati in izgovarjati SVOA /.../ (49)

Napačno pisane besede Stanovnikova ustrezno prevaja (če bi hotela natančno slediti izvirniku, bi morala prvi besedi sporočila variirati) in s tem seveda ohranja smešno poanto – napisal jih je namreč »Christopher Robin, ki je bil edini zares pismeni prebivalec gozda«.

5. MILNE:

heffalump (54)

STANOVNIK:

slovon (57)

Neologizem »heffalump« verjetno izhaja iz oz. meri na slona (ang. elephant), čemur pritrjuje tudi Shepardova ilustracija. Z ozirom na to prevajalka »heffalumpa« ustrezno sloveni v »slovona« (v nekaterih izdajah v »slonuha«). Pojasni, da je iskala besedo, ki ne bi bila ».../ preveč kratka in lahka, da bi se komu lahko .../ zatikala in mu hkrati povzročala .../ grozo .../« (Stanovnik 2001: 244).

6. MILNE:

HUNNY (59)

STANOVNIK:

MET (61)

Obe besedi sta pisani napačno, vendar ob izgovorjavi zvenita pravilno.

7. MILNE:

»Help, Help!« cried Piglet, »a Heffalump, a Horrible Heffalump!« and he scampered off as hard as he could, still crying out, »Help, help, a Horrible Hoffalump! Hoff, Hoff, a Hellible Horralump! Hol, Hol, a Hoffable Hellerump!« (67)

STANOVNIK:

»Na pomoč, na pomoč,« je zakričal Pujsek, »slovon, strašanski slovon!« Na vso moč se je spustil v dir, zraven pa še zmerom kričal: »«Na pomoč, na pomoč, strovonski slašon! Namoč, namoč, slavonski strašon! Nomač, nomač, štraslanski slavon!« (67)

Zgoraj navedeni citat Stanovnikove, v katerem omenja zatikanje in grozo, se verjetno navezuje prav na pričujoči odstavek, v katerem beseda »heffalump« Pujsku zaradi silne razburjenosti in strahu povzroča velike preglavice. Milne (in ustrezno Stanovnikova) ponazarjata Pujskovo prestrašenost s tvorjenjem dvojic vsakič malo drugačnih besed, ki nastajajo iz kombinacij črk obeh bistvenih besed, ki jih želi Pujsek povedati – torej »strašanski« in »slovon«. Oba modificirata tudi besedi »help« oz. »na pomoč«, s tem da pride pri Milnu do trojne aliteracije, medtem ko Stanovnikova ulovi dovojno.

8. MILNE:

Kanga and Baby Roo – Kangas (were only fierce during the winter months) (88)

STANOVNIK:

Kengu in mali Ru – Kenge (divjajo samo v zimskih mesecih) (90)

Milne angleško besedo »kangaroo« razdeli na dva dela in tako dobi dve osebni imeni, ki skupaj tvorita vrsto živali, katere predstavnika sta. V tekstu se beseda kangaroo oz. kenguru ne omenja – nadomešča jo množinsko rabljena beseda Kangas oz. Kenge, ki je s posplošitvijo izpeljana iz osebne imena. Tudi prevajalka razdeli besedo na dva dela in tako dobi ime za kengurujko – Kengu, ki pa žal nima enoumno ženske končnice.

9. MILNE:

Expedition – Expotition (107)

STANOVNIK:

Ekspedicija – Eksmedicija (103)

Pu narobe izgovarja besedo ekspedicija; v angleščini uporablja besedo »expotition«, ki vsebuje besedo »pot« (slov. lonec), ki jo medved večkrat uporablja, seveda v zvezi z medom. V neznano besedo, ki mu zveni tuje in je ne razume, torej vključi nekaj, kar je blizu njegovemu izkustvenemu svetu. V prevodu uporabljena beseda »eksmedicija« posrečeno vsebuje besedo med, ki je pri Puju povezana z loncem.

10. MILNE:

»Oh! Piglet,« said Pooh excitedly, »we're going on an Expotition, all of us, with things to eat. To discover something.«

»To discover what?« said Piglet anxiously.

»Oh! just something.«

»Nothing fierce?«

»Christopher Robin didn't say anything about fierce. He just said it had an 'x'.«

»It isn't their necks I mind,« said Piglet earnestly.

»It's their teeth. But if Christopher Robin is coming I don't mind anything.« (112)

STANOVNIK:

»O! Pujsek,« je razburjeno vzkliknil Pu, »na eksmedicijo gremo, vsi, in hrano vzamemo s sabo! Nekaj bomo odkrili!«

»Kaj bomo odkrili?« je zaskrbljeno vprašal Pujsek.

»Oh, kar nekaj.«

»Pa ne kaj divjega?«

»Christopher Robin ni nič omenil, da bi bilo kaj divjega. Rekel je samo, da je tujka.«

»Veš,« je resno dejal Pujsek, »saj tukaj me ne skrbijo, tam pa. Ampak če bo z nami Christopher Robin, se ne bojim ničesar.« (107)

Pujsek razume »x« (izgovarjano eks), o katerem govori Pu, kot »necks« (slov. vratovi) in jih poveže s potencialno nevarnostjo, kjer pa ga zares ne skrbijo vratovi (najbrž ima v mislih kakšne nevarne živali), pač pa nek drug del telesa – zobje. Stanovnikova se pri prevodu opre na dejstvo, da misli Pu s tem ko pravi, da (beseda) vsebuje »x«, da gre za tujko in nadaljuje tako, da iz tujka nastane tukaj, nasproti kateremu postavi tam. V originalu zveni dialog nekoliko bolj posrečeno, morda bi bilo bolj učinkovito, če bi prevajalka tudi v nadaljevanju uporabljala besedo tujka ali tuja žival z zobmi ipd. – tudi tujke oz. tujci se bojazljivim Pujskom (sprva) lahko zdijo strašljivi, sploh, če so takšni kot Tiger (ki sicer v tej točki zgodbe še ne nastopi in mi služi zgolj kot primer) ...

11. MILNE:

»It's just the place,« he explained, »for an Ambush.«

»What sort of bush?« whispered Pooh to Piglet.

»A gorse-bush?«

»My dear Pooh,« said Owl in his superior way, »don't you know what an Ambush is?«

.../

»An Ambush,« said Owl, »is a sort of Surprise.«

»So is a gorse-bush sometimes,« said Pooh.

/.../

»If people jump out at you suddenly, that's an Ambush,« said Owl.

/.../

Pooh, who now knew what an Ambush was, said that a gorse-bush had sprung at him suddenly one day when he fell off a tree, and he had taken six days to get all the prickles out of himself. (116)

STANOVNIK:

»Kakor nalašč za zasedo,« je pojasnil drugim.

»Za kakšno sedo?« je Pu zašepetal Pujsku. »Sosedo?«

»Dragi moj Pu,« je vzvišeno dejala Sova, »ali ne veš, kaj je zaseda?«

/.../

»Zaseda,« je rekla Sova, »je neke vrste presenečenje.«

»Sosedpa pa včasih tudi,« je rekel Pu.

/.../

»Zaseda je, če ljudje na lepem planejo nate,« je rekla Sova.

/.../

Pu, ki je zdaj vedel, kaj je zaseda, je povedal, kako je nekoč padel z drevesa in je nepričakovano planilo nanj sosedno bodičevje, tako da si je še šest dni potem pulil trne iz kožuha. (111)

Besedo »ambush« Pu razume kot »bush« (slov. grm) in misli, da gre za »gorse bush« (slov. bodičast grm, bodičevje). V slovenščini »ambush« pomeni zasedo, ki pa v sebi ne skriva nobenega pomenskega samostalnika. Pu to besedo najprej sliši kot sedo (ki pa v nasprotju z ang. »bush« – žal – nič ne pomeni) in nato po analogiji z razširjenim gorse bush vpraša, ali gre za sosedo. V toku dialoga beseda sosedpa pomensko povsem funkcionira (tako bodičevje kot sosedpa sta teoretično lahko presenečenje), na koncu pa se pojavi v obliki pridevnika (sosedni), ki se nanaša na bodičevje, ki je tudi tisto, ki se na tem mestu pojavlja tudi v originalu. Stanovnikova je tako skozi dialog spretno krmarila z besedo sosedpa, ki ji je na koncu spremenila slovnično obliko in prav z njeno pomočjo v prevod uvedla bodičevje, ki se v originalu ves čas pojavlja na mestu, kjer v prevodu sicer naletimo na sosedo.

12. MILNE:

»I suppose it's just a pole stuck in the ground?«

»Sure to be a pole,« said Rabbit, »because of calling it a pole, and if it's a pole, well, I should think it would be sticking in the ground, shouldn't you, because there's be nowhere else to stick it.« (119)

STANOVNIK:

»Verjetno bo pač pol kakšne reči – mogoče kakšnega kola, ki je do polovice zabiti v zemljo v smeri proti severu?«

»Pol je prav gotovo polovica nečesa,« je rekel Zajec, »drugače ne bi rekli 'pol', ampak 'cel'. In če naj stoji v smeri proti severu, je to lahko samo kol, ki je do polovice zabiti v zemljo – to je zemeljski pol, tista polovica, ki štrli ven, pa severni pol.« (114)

V originalu Christopher Robin izrazi domnevo, da je pol (namreč severni) najbrž kak kol (v angleščini sta besedi za pol in kol isti) zabiti v tla. Stanovnikova se dobro znajde in pol tolmači kot pol (dolžinsko) kola (na ta način uvede v prevod kol iz originala) in na tem mestu dodaja (tega v originalu ni), da je zabiti v smeri proti severu. V nadaljevanju Stanovnikova v skladu s svojim izhodiščem, da gre za pol neke stvari, namesto identitete uvaja nasprotje. Pol (severni) je pol (nečesa) zato,

ker bi mu drugače rekli cel. Tudi na tem mestu je prevod obsežnejši od originala – glede na to, da je kol do polovice zabit v zemljo, prevajalka doda še pojasnilo, kaj predstavlja katera polovica in ob tem uvede zemeljski pol, ki ga v originalu ni.

13. MILNE:

missage – message (134)

STANOVNIK:

skrpučilo – sporočilo (128)

Posrečena, simpatična prilagoditev, ki se dobro usede v uho.

14. MILNE:

When Pooh saw what it was, he nearly fell down, he was so pleased. It was a Special Pencil Case. There were pencils in it marked »B« for Bear, and pencils marked »HB« for Helping bear, and pencils marked »BB« for Brave Bear. (155)

STANOVNIK:

Ko je zagledal, kaj je dobil, bi od veselja skoraj zgrmel po tleh. Bila je posebna pušica za svinčnike. V njej so bili svinčniki, zaznamovani »P« namesto »Pu«, in svinčniki, zaznamovani »HP« namesto »Hrabri Pu«, in svinčniki, zaznamovani »PP« namesto »Pogumni Pu«. (148)

Tu gre seveda za oznake na svinčnikih, ki si jih Pu tolmači po svoje. Dejansko v angleščini oznaka B pomeni black, HB hard black in BB double black, medtem ko P, HP in PP v slovenščini ne pomenijo ničesar. Prevajalka namesto B, ki Puju vsakokrat pomeni bear (slov. medved), uporablja P (ki pomeni Puja), ki se sliši precej podobno b-ju in se zdi tako dobra rešitev, ki pa vseeno prevodu odtegne dvopomenskost.

Hiša na Pujevem oglu

1. MILNE:

smackerel of something (164)

STANOVNIK:

oblizek (10)

Stanovnikova iznajde izjemno simpatičen neologizem.

2. MILNE:

»Oh, well then, Kanga can give you some breakfast.« /.../ »Well, look in my cupboard, Tiger dear, and see what you'd like.« /.../ »Shall I look, too?« said Pooh, who was beginning to feel a little eleven o'clockish. (191)

STANOVNIK:

»No, prav, potem ti pa Kengu lahko ponudi kaj za zajtrk.« /.../ »No, kar pokukaj v shrambo, Tigrček, in poglej, kaj bi ti dišalo!« /.../ »Naj tudi jaz pokukam?« je vprašal Pu, ki se je že začel počutiti malce oblizniško. (39)

»To feel eleven o'clockish« izhaja iz znanega dejstva, da si Pu ob enajstih vselej privoščiči malico, ki seveda vsebuje lizanje medu. Izhajajoč iz tega, je Stanovnikova Milnovo na novo skovano frazo spretno poslovenila v »počutiti se oblizniško«.

3. MILNE:

»/.../ They're funny things, Accidents. You never have them till you're having them.« (223)

STANOVNIK:

»/.../ Nesreče so nekaj posrečenega. Nikoli te ne zadenejo, dokler te ne doletijo.« (63)

Nesreča je v slovenščini sestavljena iz svojega nasprotja – sreče, kar povzroči, da slovenski prevod dobi razsežnost, ki je v originalu ni. V nadaljevanju dvakrat uporabljeni »have« (slov. imeti) prevajalka domiselno nadomesti z dvema različnima glagoloma, ki se oba enakovredno uporabljata v zvezi z nesrečo.

4. MILNE:

GON OUT
BACKSON
BISY
BACKSON
C. R. (229)
/.../

»Amazing,« said Owl, looking at the notice again, and getting, just for a moment, a curious sort of feeling that something had happened to Christopher Robin's back. (231)

STANOVNIK:

MENI DOMA
PRIDEMPREC
MAM OPRAUKE
PRIDEMPREC
C. R. (80)
/.../

»Presenetljiva reč,« je rekla Sova, spet pogledala sporočilo in za kratek hipec jo je spreletel čuden občutek, da je nekaj narobe, ker Christopher Robin doma ni priden. (82)

V originalu Sovina domneva, da se je nekaj zgodilo »to Christopher Robin's back« (slov. hrbet), izhaja iz (v navedenem sporočilu) dvakrat uporabljene besede BACKson. Stanovnikova v prevodu po analogiji z originalom izhaja iz besede »pridemprec« in jo naveže na prvo vrstico sporočila (»meni doma«). Vsekakor boljša rešitev kakor v prejšnjih izdajah: »'Presenetljiva reč,' je rekla Sova, spet pogledala sporočilo in za kratek hipec jo je spreletel čuden občutek, da se je nekaj zgodilo z zadnjo platjo Christopherja Robina.« Iz slovenske verzije sporočila v tem primeru seveda ni razvidno, zakaj naj bi se kaj zgodilo dečkovi zadnji plati.

5. MILNE:

»It is quite clear what has happened, my dear Rabbit,« he said. »Christopher Robin has gone out somewhere with Backson. He and Backson are busy together. Have you seen a Backson anywhere about in the Forest lately?« (232)

STANOVNIK:

»Popolnoma jasno je, kaj se je zgodilo, moj dragi Zajec,« je rekla. »Christopher Robin je nekam šel s Pridemprecem. Gotovo s Pridemprecem kaj delata. Si zadnje čase videl v Gozdu kakšnega Pridempreca?« (83)

Po premisleku je Sova prepričana, da pomeni Backson ime (najbrž kake živalske vrste). Stanovnikova glede na svoj prevod sporočila Backsona nadomesti s Pridemprecem.

6. MILNE:

»Nasty cold day,« said Rabbit, shaking his head. »And you were coughing this morning.«
»How do you know?« asked Roo indignantly.

/.../

»It was a biscuit cough,« said Rooh, »not one you tell about.«

»I think not to-day, dear. Another day.«

»To-morrow?« said Rooh hopefully.

»We'll see,« said Kanga.

»You're always seeing, and nothing ever happens,« said Rooh sadly.

»Nobody could see on a day like this, Roo,« said Rabbit. (261)

STANOVNIK:

»Zoprno mrzel dan je,« mu je odgovoril Zajec in zmajal z glavo. »In zjutraj si kašljal.«

»Kako pa veš?« je neprijetno prizadet vprašal Ru.

/.../

»To je bil kašelj od drobtin, ne pa tak, o kakršnem pripoveduješ,« je rekel Ru.

»Danes po mojem rajši ne, srček. Kdaj drugič.«

»Jutri?« je željno vprašal Ru.

»Bomo videli,« je rekla Kengu.

»Zmeraj samo gledaš, potem pa nikoli ni nič,« se je užalostil Ru.

»Ob takemle dnevu, kakršen je današnji, ne more nobeden videti, Ru,« je rekel Zajec. (117)

V tem primeru smešnost izhaja iz trikrat uporabljenega glagola »to see« (slov. videti, gledati ...), ki ga vsak junak uporablja po svoje – Kengu uporablja besedo videti v smislu premisleka in odločitve, ki bo izviral iz pretehtanja okoliščin. Ru v Kenginem odgovoru razume besedo videti (oz. v slovenskem prevodu tokrat gledati) dobesedno, Zajec pa jo v obrambo Kenge (v njenem dobesednem pomenu, kot jo razume Ru) naveže na trenutno vremensko situacijo (zunaj je slabo vreme – megla – vidljivost je slaba).

7. MILNE:

Half-way between Pooh's house and Piglet's house was a Thoughtful Spot where they met sometimes when they had decided to go and see each other, and as it was warm and out of the wind they would sit down there /.../ (272)

STANOVNIK:

Na pol poti med Pujevo in Pujskovo hišo je bilo premišljevališče, kjer sta se Pu in Pujsek včasih srečala, kadar sta hotela obiskati drug drugega, in ker je bil ta kotiček topel in v zavetju, sta se tam zmeraj malo usedla /.../ (128)

»Thoughtful Spot« Stanovnikova prevaja z eno samo, zelo posrečeno besedo premišljevališče, ki je opisano kot topel kotiček v zavetju, kjer se prijetno sedi – kot

tako se zdi nadvse podobno počivališču, iz katerega verjetno izhaja tudi prevajalkin simpatičen neologizem.

8. MILNE:

Piglet thought that they ought to have a Reason for going to see everybody /.../ »We'll go because it's Thursday,« he said, »and we'll go to wish everybody a Very Happy Thursday. Come on, Piglet.« (273)

STANOVNIK:

Pujsku se je zdelo, da bi morala imeti kakšen vzrok za to, da bi šla obiskat vse /.../ »Šla bova zato, ker je četrtek,« je rekel, »in šla bova vsem voščiti srečen četrtek. Pojdiva, Pujsek!« (129)

Stanovnikova Thursday dobesedno prevede s četrtkom, s čimer originalni tekst v prevodu izgubi poanto. Thursday najbrž ni izbran naključno, pač pa zaradi podobnosti (v izgovorjavi) z besedo birthday (slov. rojstni dan). V slovenščini ta problem seveda ni rešljiv že zaradi dejstva, da rojstni dan sestavljata dve besedi; tudi sicer noben praznik izgovorno ne spominja na kak dan v tednu.

9. MILNE:

»Owl,« said Pooh, »I have thought of something.«

»Astute and Helpful Bear,« said Owl.

Pooh looked proud at being called a stout and helpful bear /.../ (284)

STANOVNIK:

»Sova,« je rekel Pu, »nekaj sem si izmislil!«

»Ti si pa glavica, Pu,« je dejala Sova.

Pu je bil očitno ponosen, da mu je rekla paglavica /.../ (141)

Pu »astute« (slov. navihan, prebrisan) razume kot stout (slov. debel, močan, rejen, krepak, korpulenten; pogumen, neustrašen ...). V slovenskem prevodu je na mestu »astute« beseda glavica, ki ji je dodan veznik pa, kar Pu razume kot paglavica. Ta beseda v slovenščini za razliko od angleškega »stout« nič ne pomeni – njej najbližja slovarska beseda je paglavka, torej poredna, nagajiva. Zaradi tega v slovenskem prevodu ni v tolikšni meri kot v izvorniku logično, zakaj naj bi bil Pu na to ponosen.

10. MILNE:

/.../ and Late and Early, two other friends-and-relations, said, »Well, Early?« and »Well, Late?« to each other in such a hopeless sort of way that it really didn't seem any good waiting for the answer. (300)

STANOVNIK:

/.../ Spet in Drugič pa, dva druga prijatelja-in-sorodnika, sta tako obupano vprašala drug drugega: »Kaj praviš, Spet?« in »Kaj praviš, Drugič?«, da očitno res ni imelo pomena čakati na odgovor. (160)

Spet in Drugič se zdi dobra izbira imen, saj Drugič v drugem vprašalnem stavku (razumljen kot beseda, pisana z malo začetnico) dejansko nakazuje prestavljanje rešitve (akcije, česarkoli) v nek nedoločen čas v prihodnost, kar se ujema z nadaljevanjem povedi, da ni imelo smisla čakati na odgovor.

11. MILNE:

»Is it a very Grand thing to be an Afternoon, what you said?«
»A what?« said Christopher Robin lazily, as he listened to something else.
»On a horse?« explained Pooh.
»A knight?«
»Oh, was that it?« said Pooh. (313)

STANOVNIK:

»Je zelo veličastno biti zvitez, kakor si rekel?«
»Kaj?« je lenobno vprašal Christopher Robin, ki je poslušal nekaj drugega.
»Na konju,« je pojasnil Pu.
»Vitez?«
»O, to si rekel?« se je začudil Pu. (171)

Pu besedo »knight« (slov. vitez) zamenja z »afternoon« (slov. popoldan). Besedi si sicer nista podobni po izgovorjavi, pač pa se »knight« izgovarja enako kot »night« (slov. noč). Pu torej besede ni zamenjal po načelu glasovne bližine, pač pa po podobnosti (v spominu je imel, da gre za del dneva). Stanovnikova v svojem prevodu upošteva izgovorno podobnost besed zvitez in vitez.

3 Zaključek

V katerem pohvalimo avtorja, prevajalko in Puja in se poslovimo

Navedeni primeri zgovorno kažejo, da prevajanje mladinske literature nikakor ni mačji kašelj, sploh, kadar izvirnik takorekoč temelji na besednih igratih in iz njih izvirajočih humornih poantah, kar je celo bolj pogosto adut dobre mladinske kot pa dobre odrasle proze (v poeziji ima jezikovna invencija vendarle nekoliko drugačen status). Tudi pokojni Vasja Cerar, urednik zbirke prevodnega mladinskega leposlovja *Odisej* in sam prevajalec, je trdil, da so mladi zahtevna publika in da prevajati zanje nikakor ni otročje.

Mnoga besedila za otroke so res videti preprosta, a preprostih stvari ni lahko prevesti. Morda je celo res, da se mnogi dobri prevodi berejo kot dokaj preprosta besedila. In v preprostem besedilu je vsaka beseda kot milni mehurček. Kako težko je učinkovito prevesti šalo, uganko, besedno igro ali čarobni rek /.../ (Cerar 1998: 7).

Prav tako je Janez Gradišnik poudarjal, kako zmotno je

/.../ da so založniki prevajalcem, ki so veljali za začetnike, rajši dajali prevajati mladinska dela, ker so (zmotno) mislili, da so težave v takšni literaturi manjše in manjša tudi nevarnost, da nastanejo v prevodu napake (Gradišnik 2001: 231).

Primerjalna analiza izvirnika in prevoda pokaže tudi na razsežnosti Milnove domišljije, kreativnosti in občutka tako za jezik kot za psihologijo in jezikovno kompetenco otrok, prav tako pa tudi na občo vlogo jezika pri oblikovanju likov in zgodbe, in, nenazadnje, na (brez)številne smeri, v katere mora tipati prevajalec na poti do ustreznih rešitev. Le-te od njega terjajo iznajdljivost, spretnost, domišljijo, maksimalno jezikovno suverenost in pretanjen občutek za duha dela. O tem, kako dobro je prevajalka zapopadla slednjega, priča tudi marsikateri stavek iz njene spremne besede k *Hiši na Pujevem oglu*:

Pujeve dogodivščine in njegovi verzi se zdijo zabavni prav zaradi svoje neizumetničene nerodnosti in preprostosti, ki pa je bolj varljiva, kakor se zdi na prvi pogled. Napisani so z velikim poznavanjem človeškega mišljenja in ravnanja, literature in poezije in z ravno prav prijazne domišljije. Tako kot vso pravo poezijo v verzih in v prozi jih je mogoče razumeti na različne načine, odkrivati v njih različne pomene in namige. Milnova knjiga nam daje možnost, da brez truda in priprav sproščeno uživamo v zabavnih dvoumnostih, nato pa, če hočemo, po Pujevem zgledu premišljujemo vse mogoče /.../ (Stanovnik 2007: 183).

Jezikovne igrarije, nianse itd. je seveda potrebno skrbno in spretno prenesti v jezik prevoda, saj bi brez njih takšno delo v veliki meri izgubilo svoj čar in odlike. Takšen »prenos« pa je treba izvesti tako, da prevod po najboljših močeh ostaja zvest izvirniku in se ga, kolikor je le mogoče, drži.

Prevajalec ga torej ne sme poljubno krajšati, dopolnjevati, komentirati ali kako drugače »popravljal«, spreminjati, prirejati. Kljub temu se prevod z izvirnikom ne more popolnoma ujemati – včasih proti prevajalčevim najboljšim namenom, včasih skladno s prepričanjem, da je izvirnik treba prevesti in hkrati tudi bolj ali manj prilagoditi bralcem, včasih tudi zaradi posegov lektorja, urednika, založnika /.../ (Stanovnik 1998: 14).

Izkaže se, da se je posebno v primerih prevajanja besednega humorja v detajlih kdaj vendarle potrebno malenkost oddaljiti od izvirnika in (vsaj) kakšno besedo spremeniti, seveda v skladu s prizadevanji, da bi se na ta način ohranila smešna poanta, kar vsekakor upraviči, celo terja takšen poseg.

Prevajalki Majdi Stanovnik je z *Medvedom Pujem* in *Hišo na Pujevem oglu*, ki po jezikovni plati vsekakor ponujata številne izzive, odlično uspelo. V določenih (naj poudarim – redkih) primerih sicer izvirnik v prevodu izgubi nekaj svojega naboja, kar pa je posledica včasih tudi navkljub prevajalčevi domiselnosti nepremostljivih razlik med dvema jezikoma. Vsekakor se jezik relativno starega prevoda, ki je sicer z novimi izdajami in ponatise mestoma doživel tudi nove izpeljave in rešitve, izkaže za nadvse sodobnega; pred mnogimi leti je v naš svet pripeljal Puja in njegove prijatelje, ki jim še danes z veseljem prisluhnemo. Najmlajši bralci verjamejo pravljici, pa četudi samo »čustveno, z distanco« (Goljevšček 1991: 176), odrasli bralci pa ob knjigah, kakršni sta *Medved Pu* in *Hiša na Pujevem oglu* verjamemo v obstoj dobre mladinske književnosti, ki se zmore brez zardevanja in mencanja kosati z najboljšo »odraslo«.

4 Literatura

Alan Alexander Milne, 2007: *Hiša na Pujevem oglu*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Pisanice).

Alan Alexander Milne, 2007: *Medved Pu*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Pisanice).

Alan Alexander Milne, 1967: *The World of Pooh* (containing *Winnie – the – Pooh* and *The House at Pooh Corner*). London: Methuen & Co Ltd.

Alan Alexander Milne, 1963: *Winnie – the – Pooh*. London: Methuen & Co Ltd.

***

Vasja Cerar, 1998: Kako otročje je prevajati za otroke? V: Vasja Cerar (ur.): *Prevajanje otroške in mladinske književnosti* (22. prevajalski zbornik). Ljubljana: DSKP. 5–9.

Alenka Goljevšček, 1991: *Pravljice, kaj ste?*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Janez Gradišnik, 2001: Prevajanje mladinskih knjig. V: Martina Ožbot (ur.): *Prevajanje Prešerna, prevajanje pravljic, 26. prevajalski zbornik*. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev. 231–237.

Majda Stanovnik, 2001: Medved Pu. V: Martina Ožbot (ur.): *Prevajanje Prešerna, prevajanje pravljic (26. prevajalski zbornik)*. Ljubljana: DSKP. 238–245.

Majda Stanovnik, 2007: O pisatelju Milnu in medvedu Puju. V: *Hiša na Pujevem oglu*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Pisanice). 179–185.

Majda Stanovnik, 1998: Prevod izvornika, prevod priredbe. V: Vasja Cerar (ur.): *Prevajanje otroške in mladinske književnosti (22. prevajalski zbornik)*. Ljubljana: DSKP. 14–22.

Savina Zwitter, 1998: Recepcija leposlovnega dela pri mladem bralcu. V: Vasja Cerar (ur.): *Prevajanje otroške in mladinske književnosti (22. prevajalski zbornik)*. Ljubljana: DSKP. 70.